

Hållbar regional utveckling

Hållbar regional utveckling Västerbotten

Hur ska Västerbotten på bästa sätt integrera hållbarhet i sin utveckling – utifrån de utmaningar som finns i regionen? Det var den övergripande frågan i det treåriga projektet *Hållbar regional utveckling*.

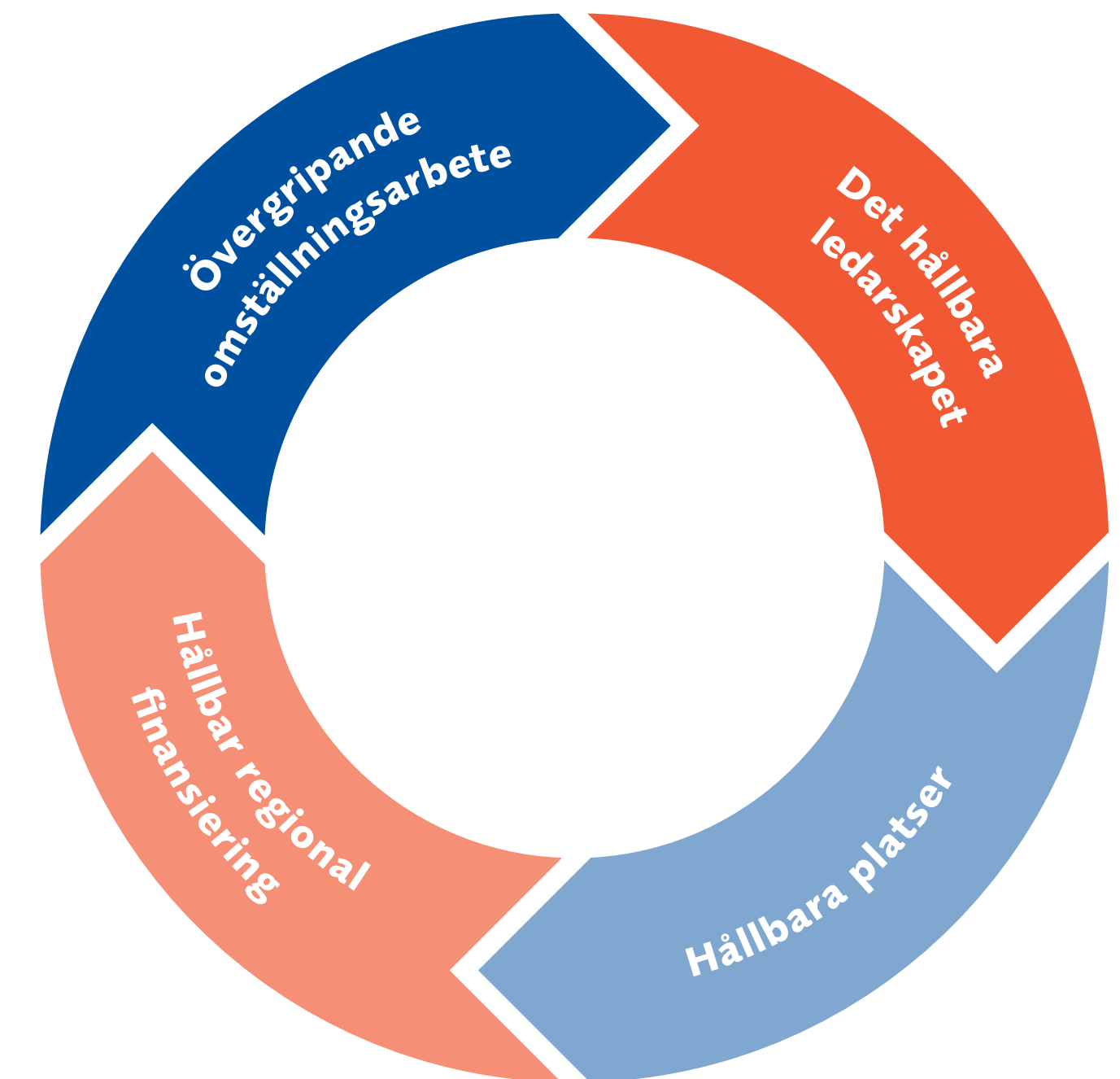
Som grund för projektet genomfördes en regional behovsinventering. Den visade att utmaningarna för Västerbottens hållbarhetsarbete framför allt är skillnader i regionala förutsättningar, bristande kompetensförsörjning och svårigheter att ställa om i cirkulär riktning.

För att arbeta med utmaningarna fokuserades på fyra olika insatsområden:

1. Det hållbara ledarskapet
2. Hållbara platser
3. Hållbar regional finansiering
4. Övergripande omställningsarbete

De styrande regionala strategierna där det finns tydliga hållbarhetsmål har varit en utgångspunkt. Utifrån detta har projektet haft en bred ansats med riktade insatser mot kommuner, företagsfrämjare, sökande av regional finansiering, Region Västerbotten och övriga som vill utveckla sitt hållbarhetsarbete.

Projektet har finansierats av Region Västerbotten och Tillväxtverket och varit en del i Tillväxtverkets regeringsuppdrag att stärka regionernas arbete med hållbar utveckling. Region Västerbotten har haft en intern arbetsgrupp för projektet och Esam har fungerat som processtöd.

1. Det hållbara ledarskapet

Den regionala behovsinventeringen visade att det finns en stor efterfrågan på att Västerbotten ska ha ett tydligt ledarskap kring hållbarhetsfrågor. Insatsområdet har därför arbetat med att utveckla och stärka ledarskapet i regionen kring hållbarhet och bygga strukturer för långsiktigt hållbarhetsarbete i länet.

Insatsen har riktats till kommuner i länet, företags- och innovationsfrämjare, universitet, branschorganisationer, företag och övriga aktörer i det regionala tillväxtarbetet som vill stärka sitt hållbarhetsarbete. Den riktade sig även till Region Västerbottens interna arbete utifrån hur interna processer kan stärkas kring hållbarhetsintegrering.

Stöd till kommunerna

Länets kommuner har fått möjlighet att ta del av ett processtöd för sitt hållbarhetsarbete. De egna behoven har styrt insatsen, bland annat

har fokus varit översiktsplanering och Agenda 2030, kompetenshöjning kring de globala målen samt en mätning av kommunens hållbarhetsinsatser. En av de kommuner som deltagit är Skellefteå, som fick medel för att finansiera en mindre VLR (Voluntary Local Review) kring sitt Agenda 2030-arbete. VLR är en frivillig hållbarhetsrapportering på kommunnivå där man bedömer sitt bidrag till FN:s mål för hållbar utveckling enligt Agenda 2030.

– Tack vare stödet kunde vi göra en genomgång och få ett underlag för fortsatt diskussion och kunskapsspridning i kommunen (kommunledning och politik). Arbetet låg bland annat till grund för kommunstyrelsens planeringsdagar inför kommande år. Uppföljning och analys är centralt för ett framgångsrikt hållbarhetsarbete.

Att förstå våra synergier och målkonflikter och titta på möjligheter och utmaningar på flera sätt är viktigt för att vi ska kunna göra bra vägval, säger Karin Degerfeldt, hållbarhetsstrateg på Skellefteå kommun.

Insatsen har fortsatt under perioden. En del kommuner har påbörjat arbetet medan andra inte kommit i gång än. Genom arbetet har en del gemensamma behov uttryckts bland kommunerna, bland annat översiktsplanering och koppling till Agenda 2030 samt ett allmänt behov av kompetenshöjning kring de globala målen.

Piloter för hållbarhet

För att visa hur olika organisationer kan arbeta med hållbarhet har tre piloter följts inom projektet. Piloterna har ansökt genom att beskriva en hållbarhetsutmaning de vill få hjälp med och utifrån detta har processtödet Esam funnits som stöd i arbetet. De piloter som valdes ut var Västerbottensteatern, hur kan de göra hållbara val, RF-SISU,

hur kan resor till tävlingar bli mer hållbara samt Skogs- och samemuseet, Lycksele hembygdsgille och Lycksele sameförening, som tittat på hur de kan skapa en hållbar verksamhet.

Under projektperioden har arbete med insatsen gått från planering till uppstart och påbörjande av genomförande. Arbetet inleddes med en workshop för respektive organisation, där nyckelpersoner i strategiska positioner deltog. Där fick gruppen beskriva sina förväntningar inför pilotprocessen och försöka ringa in den hållbarhetsutmaning de skulle arbeta med.

– Ett syfte med piloterna var att stimulera organisationerna att starta upp och genomföra hållbarhetsarbete och visa att det inte behöver vara svårt. Det har varit ett kul projekt, lite av ett experiment, där deltagarna varit engagerade och motiverade, säger Sara Pejok, som ansvarat för insatsområdet.

Tänka mer cirkulärt

Västerbottensteatern lyfte hur man kunde tänka cirkulärt på flera plan och fick hjälp av Esam att välja ut områden. Det ledde till att man upprättade en hållbarhetspolicy, utbildade medarbetarna i hållbarhet och skrev in hållbarhetsmål i verksamhetsplanen. Teatern undersökte hur de kunde turnera mer hållbart när det var långa avstånd och om de kunde återanvända scenografi.

RF-Sisus hållbarhetsarbete under piloten ledde till att man tog fram en resepolicy, kompetens-utecklade sig internt och uppdaterade sin bilflotta. Organisationen planerar nu själva att gå ut i föreningar och köra piloter.

Organisationerna kring Skogs- och samemuseet fokuserade under piloten på att skapa en hållbar drift av området där de är, de har brottats med höga driftskostnader. Piloten har också gett möjlighet att skapa samsyn mellan organisationerna när det gäller hållbarhet och en gemensam avsiktsförklaring har skrivits.

Uppdragsutbildning med fallstudier

Luleå Tekniska Universitet har inom ramen för projektet genomfört en uppdragsutbildning. Den har fokuserat på att ge deltagarna teoretiska grunder när det gäller hållbarhet och Agenda 2030 samt hur detta tillämpas i deltagarnas yrkesroller.

Ett tjugotal aktörer från bland annat kommuner, länsstyrelse, region och företagsfrämjare deltog. Utöver att bland annat lära sig mer om hur Agenda 2030 påverkat policyskapande på olika nivåer och vilka koncept som används vid studier för regionalt och globalt hållbarhetsarbete, fick deltagarna också tillämpa hållbarhetsaspekter i egen verksamhet.

– Utbildningen gav möjlighet till fördjupad kunskap kring hållbarhet men framför allt till reflektion kring hur den kan kopplas till den egna verksamheten.

Arbetet med fallstudien var värdefullt, men också att ta del av exempel hur andra jobbar med frågan. Att gå från teori till praktik och föreslå lösningar för den egna verksamheten kring konflikter mellan ekologiska, ekonomiska och sociala mål i Agenda 2030 kommer vi fortsätta jobba med, säger Annika Blomster, programdirektör för Northern Periphery and Arctic Programme Managing på Länsstyrelsen Västerbotten, som var en av deltagarna.

– Uppdragsutbildningen byggde vidare på satsningar som regionen gjort tidigare inom jämställdhetsområdet, där deltagarna kunde ta hem det de lärt sig och applicera på sina verksamheter, säger Sara Pejok, ansvarig för uppdragsutbildningar inom projektet.

2. Hållbara platser

Inom insatsområdet har syftet varit att skapa hållbara platser i Västerbotten – ur flera perspektiv. Fokus har legat på att bidra till attraktiva, cirkulära platser och att åstadkomma förutsättningar för en hållbar integrationsprocess kopplat till kompetensförsörjningen.

När det gäller cirkularitet har projektet stöttat aktörer i länet med kunskap för att kunna ställa om från linjär till cirkulär ekonomi, främst med fokus på offentlig upphandling och cirkulära affärsmodeller. Aktiviteterna har vänt sig till affärsrådgivare och offentlig sektor i form av länets kommuner, länsstyrelsen och Region Västerbotten. Deltagarna har fått ökad kunskap om cirkulär ekonomi med hänsyn till mer cirkulär resurshantering.

Under projektperioden har sex workshops genomförts med hjälp av Esam, två inledande, grundläggande

och sedan fyra olika med inriktning mot möbler, fastighet och bygg, transporter och ett avslutande som sammanfattade alla tillfällen.

Värdefulla utbyten

– Utöver att träffarna har varit kunskapshöjande har de också gett tillfällen till värdefulla utbyten av erfarenheter och kontakter. Det här ett område där det finns allt att vinna på att hjälpas åt över kommungränserna, till exempel genom att göra gemensamma upphandlingar, säger Jonna Lidström, som ansvarat för Hållbara platser (cirkularitet).

Under projektet har man fokuserat på att nå både leverantörer och beställare. Om den offentliga sektorn, som handlar väldigt mycket varor och tjänster, skapar efterfrågan på cirkulära produkter finns stora hållbarhetsvinster att göra.

Men då måste det även finnas leverantörer av den typen av tjänster.

Fortsätter på nästa sida >>

– När det gäller till exempel möbler är det viktigt att skapa ett system i verksamheten där man kan ta till vara det som finns eller hitta aktörer som kan hjälpa en med det. Här har kommuner kommit olika långt, beroende på vilka resurser de har. Inom Region Västerbotten pågår ett projekt där möbler som en verksamhet inte använder skickas till ett centrallager, där kan de sedan få nytt liv och användas av andra, säger Jonna Lidström.

Styr åt rätt håll

Jonna Lidström tycker att projektet Hållbar regional utveckling har hjälpt till att styra utvecklingen åt rätt håll när det gäller cirkularitet, men skulle gärna se att allt gick snabbare.

– Projektet har gjort att många fått nya idéer som de vill testa. Till exempel har mindre kommuner fått nya kontakter med andra upphandlare som de kan ha stor nytta av vid offentliga upphandlingar. Vi på regionen har också fått chansen att diskutera vilka områden vi kan bli bättre på.

Det finns ju jättemånga områden där det går att göra förändringar. I det här projektet landade vi i att de mest relevanta var möbler, transporter, byggande och livsmedel, därför fick det styra agendan.

Socialt hållbar plats

En annan del av projektet Hållbara platser har inriktat sig på insatser för att skapa en socialt hållbar plats kopplat till mångfald i Västerbotten. Ett förbättrat arbete med social hållbarhet för att skapa förutsättningar för fler att kunna leva, verka och bo i Västerbotten anses vara en nödvändighet för länets fortsatta utveckling. För detta krävs insatser som leder till ökad mångfald ur alla perspektiv. En ökad inflyttning och att bättre ta tillvara på de individer som finns i länet, särskilt de i utanförskap, står högt på agendan.

Insatsområdet har fokuserat på tre områden: skapa en plattform för att visa upp länet ur ett mångfaldsperspektiv, samhällsentreprenörskap och jämställdhet.

– Jag har mött mycket driv och engagemang, det är många som brinner för de här frågorna och det är givetvis en bra grund för förändring. Vi har identifierat en riktning kring hur vi ska arbeta vidare inom alla områden, nu gäller det att hålla farten uppe, säger Annelie Karlsson, projektledare för Hållbara platser (kompetensförsörjning).

I arbetet med att skapa en plattform för att visa upp länet ur ett mångfaldsperspektiv för stärkt kompetensattraktion har träffar med delar av kommunernas organisationer genomförts. Fokus har legat på inlandskommunerna och de har bland annat fått hjälp med marknadsföring, hur de ska visa upp sig utanför länet. Ett av syftena med plattformen är att få människor utanför Sverige att vilja flytta till Västerbotten.

För att främja samhällsentreprenörskap har det bland annat genomförts träffar med Tillväxtverket och SKR (Sveriges kommuner och regioner). Där har det till exempel förts diskussioner kring vilket

stöd som behövs för att främja socialt entreprenörskap och hur kommuner kan jobba för att uppmuntra företagsformen.

Kvinnors företagande

När det gäller jämställdhet har fokus legat på kvinnors företagande. Under projektperioden har det bland annat, tillsammans med Vilhelmina kommun och byrån Vkna!, tagits fram en rapport och en strategi för att främja kvinnligt företagande. Vad behöver göras för att fler kvinnor ska vilja leda och driva företag?

– Ett hinder är att kvinnor ofta har ansvar för hemmet och därför inte anser sig ha tid att driva företag. En annan insikt är att kvinnor i sina företag ofta drivs av friheten i att få göra vad de vill före att tjäna pengar. Många behöver stöttning i att ta skäligt betalt för sina tjänster. Vi har också sett att en liten andel av företagslånen i regionen går till kvinnliga företagare, säger Annelie Karlsson.

3. En hållbar regional finansiering

Insatsområdet har arbetat för att hållbarhetsintegrera den regionala finansieringen – för både företag och projekt. En agenda för hållbar regional finansiering har tagits fram och genomförandet av den har inletts med olika former av kunskaps- och höjande insatser, stöd till sökande samt samverkan med regionens aktörer.

Region Västerbotten har arbetat länge med att styra hållbart genom finansiering. Det är ett viktigt verktyg i det regionala tillväxtarbetet för att skapa ett hållbart Västerbotten. Fokus i projektet har varit det vidgade perspektivet och att mångfald samt miljö och klimat byggs in i de stödstrukturer och verktyg som tagits fram under uppdraget. Dessa kommer att byggas in i den metodik som redan finns för jämställdhetsintegrering.

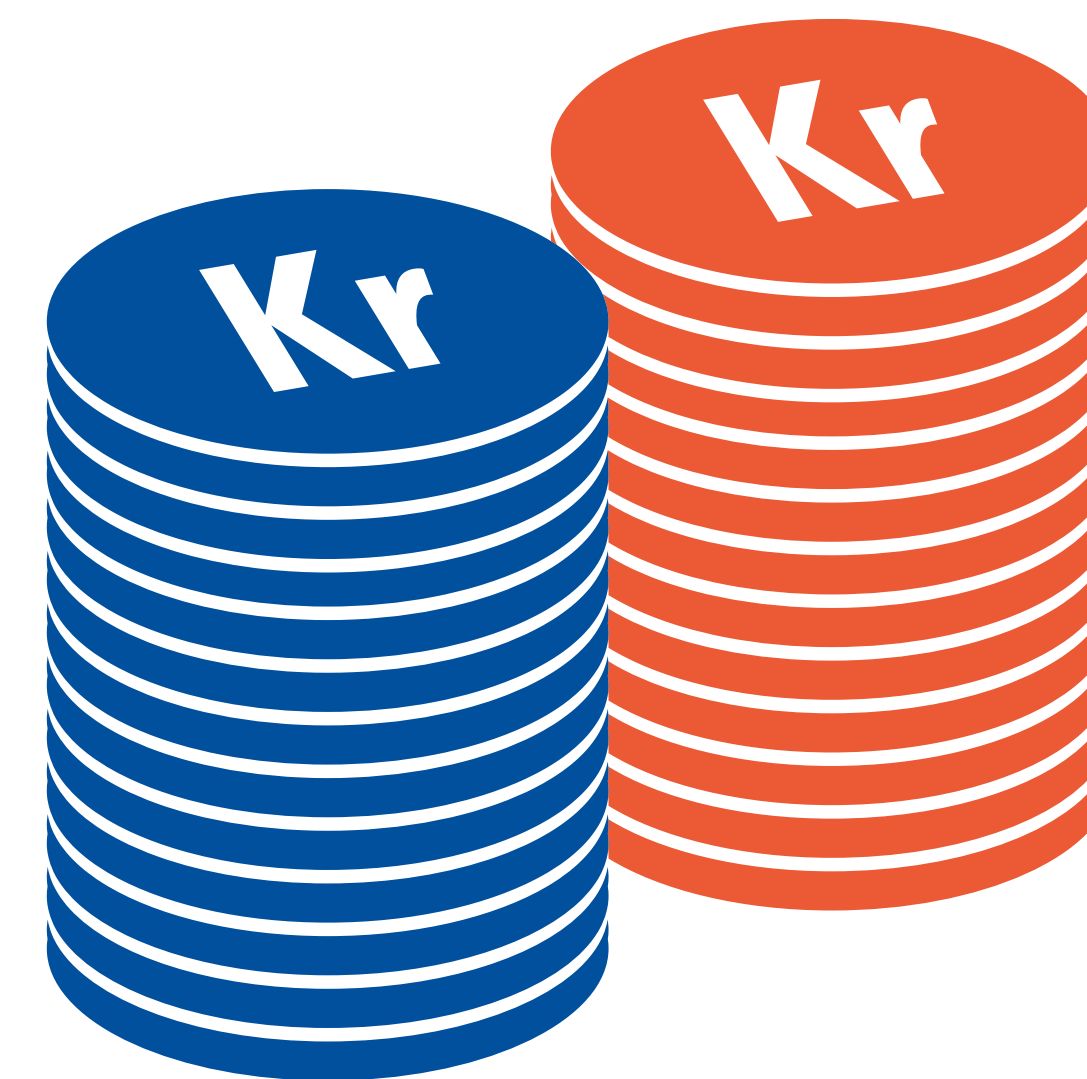
– Vi som jobbar med näringslivet har länge märkt ett ökat intresse bland företagen när det gäller hållbarhet. Många vill göra mer men vet inte riktigt hur de ska gå till väga. Genom projektet har vi ökat vår kompetens på flera sätt, bland annat har vi fått stöd i hur vi ska ställa bättre frågor kring hållbarhet, säger Charlotta Wikman, ansvarig för företagsstöd i projektet.

Agenda för hållbarhet

Riikka Engman har varit ansvarig för hållbar regional finansiering när det gäller projekt. Där har man bland annat tagit fram en agenda för hållbarhet som hjälper såväl sökande och bedömare som beslutsfattare.

– Det är komplext med hållbarhetsarbete i en region där det finns stora skillnader i förutsättningar, resurser, kompetenser och ambitioner hos

länets aktörer. Men agendan är en bra början för att inleda och driva processen framåt. Projektfinansiering är en bra morot för att styra utvecklingen mot hållbarhetsmålen. Genom att ställa nya krav och erbjuda stöd för att uppnå dem kan vi bidra till en mer hållbar region, säger hon.

Workshops och verktyg

De kunskapshöjande insatserna har skett via utbildningstillfällen och workshops som hållbarhetskonsulterna Esam hållit i. Tillsammans med dem har insatsområdet också tagit fram ett verktyg – en bilaga – som ska vara ett stöd för dem som handlägger hållbarhetsfrågor mot företag. I bilagan får företag svara på frågor om hållbarhet och sin verksamhet på ett konkret sätt.

– Hela projektet har varit givande, det känns som att vi går i rätt riktning när det gäller hur vi ska integrera hållbarhet i den regionala finansieringen. Projektet har visat att det finns ett stort engagemang i frågan, men att det fortfarande är ett nytt område där vi hela tiden behöver bli uppdaterade och fylla på med ny kunskap, säger Charlotta Wikman.

Stort intresse bland kommunerna

Riikka Engman har under de tre år projektet pågått sett ett stort intresse för hållbar finansiering bland alla kommuner i regionen. Samtliga kommuner har haft representanter på de fysiska och digitala möten som genomförts.

– Projektet har inneburit en kunskapshöjning hos både oss och kommunerna. Många tycker att det är spännande att hitta nya vägar framåt. Vi har bland annat fått tillfälle att diskutera vilken typ av stöd som behövs. En insikt är också hur viktigt det är att samverka både inom regionen och med

andra regioner, det här är fortfarande ett nytt område där det inte finns något facit kring hur vi ska göra. Vi måste hjälpas åt.

Hållbarheten förstärkt i programskrivningen

När det gäller EU:s strukturfonder ingår Västerbotten och Norrbotten i samma programområde. Inom projektet Hållbar regional utveckling har regionen samarbetat med Norrbotten för att hållbarhetssäkra programskrivningen.

– Programskrivningen är ett viktigt verktyg för att stärka hållbarheten och nu har vi förstärkt hållbarhetsaspekterna i programmen. Den finansiering som Region Västerbotten är involverad i har därför bättre förutsättningar att bli hållbar säger Sara Pejok, som ansvarat för området i projektet.

4. Övergripande omställningsarbete

Insatsområdet har fokuserat på ökat regionalt lärande och stärkt samverkan med andra regioner kring hållbarhetsfrågor.

Vikten av ett lärande mellan regioner har stor betydelse för utvecklingsarbetet. De ytor som erbjuds av Tillväxtverket, Reglab och andra aktörer är därför viktiga för att öka den regionala kunskapen och skapa ett långsiktigt lärande.

Region Västerbotten har under projektperioden deltagit på nationella träffar och seminarier för att höja sin kunskapsnivå och också deltagit i regionala erfarenhetsutbyten där olika regioner diskuterat hur man arbetar med hållbarhet.

– Det har varit ett bra utbyte där vi har lärt av varandra, samarbetet mellan regionerna kring hållbarhet är väldigt transparent och konstruktivt.

Alla vill hjälpas åt. Det finns uppbyggda vägar för ett givande samarbete och det bådär gott för framtiden. En fjäder i hatten för oss på Region Västerbotten är att Tillväxtverket särskilt har lyft fram vårt arbete med Agenda för hållbar regional finansiering och att det bedöms vara en lovande praktik bland regionernas arbete säger Sara Pejok, som ansvarar för Övergripande omställningsarbete.

» **Här kan du** läsa Tillväxtverkets slutrapport för samtliga regioners arbete.

Kontaktpersoner – Hållbar regional utveckling Västerbotten

Sara Pejok

Det hållbara ledarskapet (Stöd till kommunernas hållbarhetsarbete, uppdragsutbildning, piloter för hållbarhet) och Programskrivning.

Jonna Lidström

Hållbara platser (cirkularitet)

Annelie Karlsson

Hållbara platser (kompetensförsörjning)

Charlotta Wikman

En hållbar regional finansiering (företag)

Riika Engman

En hållbar regional finansiering (projekt)

I SAMARBETE MED

